

ВПРОВАДЖЕННЯ ПАРАДИГМИ SMART-ОСВІТИ ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ ПЕРЕХОДУ ДО SMART-СУСПІЛЬСТВА

Резанова Наталія (Запоріжжя, Україна)

Актуальність. Епоха інформаційного суспільства вступає в стадію smart (в перекладі «розумний», «інтелектуальний»). «В основі smart-суспільства лежить розвиток суспільства знань, цифрових технологій, цифрового суспільства, всього того, що зветься цифровою ерою розвитку цивілізації. Smart-суспільство побудоване таким чином, що розумна робота, що утворена розумним життям, державою і бізнесом, базується на розумній інфраструктурі і розумних громадянах, які відіграють центральну роль у створенні smart-культури» [2, с.129].

Smart-суспільство, формується на основі розвитку трьох напрямків, тісно пов'язаних між собою. Це, перш за все, smart-освіта, по-друге, - це

так зване smart-управління, воно є невід'ємним від використання інтелектуальних та колективних технологій, включаючи краудсорсинг, управління знаннями, великими масивами даних. І, нарешті, третє - те, що ми називаємо «розумним містом», або ширше, smart-середовищем. Останнє включає все, що пов'язане з використанням різноманітного інтелектуального обладнання, включаючи Інтернет, енергозберігаючі технології, обчислювальні мережі та т. д. Нова роль інформаційних технологій як раз і полягає в тому, щоб виступити як єдина інфраструктура для цих трьох напрямків. Інформаційні технології «оживляють» розумне обладнання, зв'язують в єдину інтелектуальну мережу людей, створюють середовище для розповсюдження нових знань та сприяють ефективному smart-управлінню.

Мета – розкрити концептуалізацію smart-освіти як необхідної умови переходу до smart-суспільства головним компонентом якого є знання.

Динамічний зміна суспільства пов'язана із застосуванням інформаційних технологій у всіх сферах вимагає від членів суспільства готовності до безперервної освіти, орієнтації на самоосвіту. Головне, члени суспільства повинні мати мотивацію до поповнення знань і бути готовими до перекваліфікації в залежності від потреб ринку праці. У новій економіці базовим ресурсом стає людина з його здібностями до творчості і самореалізації. [5]

Економічний розвиток, соціальний добробут суспільства неможливий без наявності висококваліфікованих кадрів. А в період всеохоплюючої глобалізації забезпечення високого рівня освіти є передумовою досягнення конкурентоспроможності. Як зазначає В.Г. Воронкова, «освіта в умовах глобального світу стає економічним фактором» [1, с.111].

Серед позасистемних чинників, що особливо істотно впливають на зміни в освіті виділяють такі: чергова політична перебудова світу й остаточного формування стійкої і демократичної системи; формування нової концепції національної безпеки, що принципово відрізнятиметься від тієї, на якій виховані й діють майже всі сучасні політики; досить швидке зростання імперативу загального виживання; поступовий перегляд системи індивідуальних пріоритетів і цілей діяльності (у сенсі мети життя).

Крім того, нові вимоги до системи освіти обумовлені також й тими процесами, що відбуваються в сфері науки та техніки:

По-перше, зростання значення науково-технічного потенціалу в загальній системі виробничих сил; причому вирішальне значення мають якісні характеристики цього фактору – здібність генерувати принципово нові ідеї, правильно їх оцінювати, швидко реалізовувати на внутрішньому та міжнародному ринку; вочевидь, що перелічені параметри у вирішальній мірі залежать від кваліфікованих кадрів – вчених, інженерів, техніків, а в решті, від ефективності системи освіти.

По-друге, виникнення нових знань, нових типів обладнання та машин, нових виробничих процесів та, нарешті, від нових професій; при цьому річ йде не тільки про відкриття нових спеціальностей, але й про їх інтенсивну зміну кількісних співвідношень в суспільно необхідній професійній структурі трудових ресурсів, а також про зміни як об'єктивних, так і суб'єктивних пріоритетів, показників престижності та про інші якісні характеристики.

По-третє, міждисциплінарним характером більшої частини нових напрямків в науці та техніці; той факт, що найбільш значні відкриття та винаходи відбуваються сьогодні, як правило, „на межі” дисциплін, що для управління новою технікою необхідна „полідисциплінарна” підготовка спеціалістів й т.п., свідчить про перегляд традиційної структури освіти.

По-четверте, інтенсивні переорієнтації та зміни виробничих й невиробничих галузей суспільства призводить до ситуації, коли за значна кількість людей за доволі короткий період своєї трудової діяльності стикаються з реальною проблемою змінити професію або постійно вдосконалювати та модернізувати свою професійну підготовку.

Розширюється сфера впливу освіти – до освіти тепер ставляться не тільки як до інтелектуального процесу, але, перш за все, як до процесу, що формує всі аспекти особистості: інтелектуальні, емоційні, соціальні, фізичні. Глобальним є процес подовження тривалості освіти з імовірним виходом її на неперервну – освіта починається з народження людини та триває все життя, що підкріплюється розвитком дошкільної освіти, з одного боку, та освітою дорослих – з іншого.

Найбільш поширеною є трактовка освіти як сукупності двох видів впливу: формальної (formal education) и неформальної (non formal) освіти. Формальна освіта – освіта, що отримується в регулярній системі освіти. Метою формальної освіти є отримання певної кількості знань та вмінь, що детерміновані різними навчальними офіційними органами. Об'єм, рівень та зміст формальної освіти постійно змінюється. Неформальна освіта – освіта, що отримана поза регулярною освітою. В основі неформальної освіти знаходиться концепція, згідно якої умови навчання (час, вік, місце та інше) є менш важливими, ніж вплив самого процесу на того, хто навчається. Таким чином, при отриманні освіти головним є отримання знань, вдосконалення навичок, а не формальне підтвердження кваліфікації чи диплом. Кількість тих, хто віддає перевагу неформальній освіті постійно зростає практично в усіх західних державах. Реалії сьогодення такі, що різниця між формальною та неформальною освітою є непостійною та нечіткою, певна частина неформальної освіти може бути формалізованою та навпаки.

Ще одна властивість smart-освіти полягає в тому, що воно стає безперервною. Якщо раніше люди вчилися в школі, потім у вузі, а потім в кращому випадку отримували ступінь, то тепер людина змушена вчитися

буквально завжди. Це теж одна з ознак нової smart-освіти. Більш того, аналітики припускають, що частка вузівської освіти у загальному обсязі буде навіть зменшуватися за рахунок зростання частки післявузівської.

Висновки і рекомендації. Таким чином, якісні процеси в освіті супроводжуються змінами самого поняття „освіта”, переглядом цілей, структури, змістом підготовки як в середній так і в вищій школі, подальшою інтелектуалізацією освіти.[6] В цілому, основна ідея smart-освіти виглядає так, що вона дозволяє підготувати людину до життя і роботи в умовах того самого суспільства, де головним компонентом його існування і розвитку будуть знання. «Smart-компетентність та smart-культура - це умова зростання і саморозвитку суб'єктів, їх інтелектуальна освіта, яка передбачає зростання інформаційного світогляду та мотивації до пізнання світу, збільшення його пізнавальної активності у сприйнятті навколишнього середовища. Суб'єкт smart - суспільства повинен розвиватися і адаптуватися до цього середовища, розвивати свою психологічну стійкість до впливу інтелектуального середовища, щоб захистити своє внутрішнє середовище та особисту інформацію»[4, с.125].

Реалізація парадигми smart-освіти спрямована на одержання знань, умінь і компетенцій у взаємодії з мінливою взаємодією із соціальним, економічним і технологічним середовищем, в основі якого лежать технологічні, організаційні та педагогічні складові [3, с.78].

Необхідною умовою формування інтелектуального суспільства є розумна освіта, заснована на формуванні предметної компетентності, як невід'ємної частини її інформаційної компетентності: знання про інтелектуальне середовище та порядок формування взаємодії з ним; можливість пошуку та використання інтелектуальних ресурсів, інтелектуальних технологій.

Список літератури:

1. Воронкова В. Г. (2017). Становлення інформаційного суспільства як цивілізаційної парадигми розвитку сучасної України за доби глобалізації: теоретико-методологічні та праксеологічні виміри: монографія. Запоріжжя: РВВ ЗДІА. с.217.
2. Воронкова В. Г., Романенко Т. П., Андрюкайтене Р. (2017). Генеза від інформаційного суспільства до «smart-суспільства» в контексті історичної еволюції сучасного світу: теоретико-концептуальний контекст // Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник». Вип. 116. С.128-133.
3. Гуревич Р. С. (2016). Смарт-освіта – нова парадигма сучасної системи освіти // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. Вип.4. С. 71-78.
4. Voronkova V., Kyvliuk O., Nikitenko V., Oleksenko R. (2018) "Stem-education" as a factor in the development of "smart-society": forming of "stem-competence" // Гуманитарный вестник Запорожской государственной инженерной академии: Сборник научных трудов / Гл. ред. В. Г. Воронкова. Вып.72. С.114-125.
5. Молодыченко В. В., Олексенко Р. И. (2014) Информационное общество, как императив современности / В. В. Молодыченко, Р. И. Олексенко // Новый университет. Серия: Актуальные проблемы гуманитарных и общественных наук. № 4. 31-37.
6. Олексенко Р. І. (2017). Особистість в освітньому середовищі, яке динамічно трансформується / Р. І. Олексенко, Ю. А. Васюк // Філософські обрії. 37. 124-135.